

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr. 7
la Hotărârea Consiliului INJ
nr. 6/1 din 10 aprilie 2024*

CURRICULUM

la disciplina

„Aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ”
(candidați la funcții de judecător și de procuror)

AUTORI:

Mariana GORNEA,
procuror al Serviciului protecție drepturi copii,
Procuratura Generală,
formator INJ

Ion CHIRTOACA,
judecător,
master în drept, doctorand,
formator INJ

_____ **AVIZAT**
Șef al Direcției instruire și cercetare,
Ecaterina POPA

CHIȘINĂU, 2024

I. PRELIMINARII

Legea penală a Republicii Moldova are ca prim obiectiv declarat prevenirea de noi infracțiuni. O atenție deosebită a legiuitorului autohton se referă la infractorul minor, copilul în conflict cu legea, în privința căruia urmează de aplicat măsurile de constrângere cu caracter educativ, în cazul liberării de răspundere penală sau liberării de pedeapsa penală.

Ori de câte ori se pune problema tragerii la răspundere penală a minorului, este necesar să se analizeze minuțios, complex și mult aspectual circumstanțele cauzei și condițiile care au contribuit la săvârșirea infracțiunii, precum și gradul de dezvoltare intelectuală, volitivă și psihologică a lui, particularitățile caracterului și temperamentului, interesele și necesitățile lui.

Astfel, deseori minorii ajung să aibă probleme cu legea penală, fie din necunoaștere, fie din cauza mediului care i-a afectat. În aceste condiții statul trebuie să intervină pentru a asigura o justiție prietenoasă minorului, o justiție accesibilă și corespunzătoare vârstei, rapidă, adaptată și concentrată pe necesitățile și drepturile copilului, inclusiv pentru acordarea serviciilor de calitate prezentențială, integrare în comunitate, penitenciară și post penitenciară

De cele mai multe ori, scopul pedepsei penale poate fi realizat și prin aplicarea altor constrângeri, mai lejere, care nu lasă amprenta dură a unei pedepse penale și nu supun minorul la restricții care îl pot afecta emoțional și psihologic.

Legea penală a Republicii Moldova prevede măsurile de constrângere cu caracter educativ, care pot fi aplicate minorilor în prezența condițiilor legale. Acestea, nefiind pedepse penale și având scopul de a înlătura un pericol și de a preîntâmpina săvârșirea faptelor prevăzute de legea penală, reprezintă o alternativă legală care, în contextul unei justiții restaurative, sunt absolut necesare și trebuie aplicate în fiecare situație posibilă. Prezența unor particularități în sistemul de prevenire a faptelor ilicite este condiționată de faptul că persoanele minore, ca și categorie distinctă a populației, sunt foarte receptive și sensibile la acțiunea negativă a factorilor mediului social.

Remarcăm că, aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ privește minorii ce au o experiență de viață sumară, deprinderi sociale superficiale, aceștia nu pot să aleagă prioritățile, în consecință, cad ușor sub influențe negative, pot fi manipulați și comit fapte ilicite.

Deci, aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ reprezintă sancțiuni juridico-penale, prevăzute și aplicate de legislația statelor europene, fiind reglementate în sistemele din cadrul familiilor de drept romano-germanică și englezo-americană. Ideea aplicării, în mod prioritar, a măsurilor de siguranță în locul pedepsei penale se bazează pe categoria subiectului infracțiunii, or, în legislația penală națională minorul este considerat copil în sensul prevederilor Convenției ONU privind drepturile copilului și trebuie să i se asigure facilitățile și tratamentul ce derivă din reglementările internaționale, acestea având rol primordial în acest sens. Eforturile naționale trebuie concentrate asupra implementării programelor probaționale recent introduse în legea penală, în vederea asigurării realizării scopului măsurii respective: reeducării minorului și reintegrarea socială a acestuia.

Obiectivele de bază ale disciplinei „Aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ” sunt familiarizarea audiențelor cu instituția măsurilor de constrângere cu caracter educativ, ca fiind măsuri alternative pedepselor penale, precum și oportunitatea acestei instituții în prevenirea comiterii infracțiunilor de către copii.

Curriculumul cuprinde unități tematice care prevăd formarea abilităților de identificare a particularităților aplicării măsurilor de constrângere cu caracter educativ, în general, și al

întocmirii actelor procedurale, în particular. Desfășurarea orelor de curs și a celor practice se va baza pe lucrul cu spețe concrete.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei „Aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ”, audientul va obține următoarele competențe:

- definirea conceptului de măsuri de constrângere cu caracter educativ;
- dezvoltarea deprinderilor practice de aplicare corectă a normelor ce privesc instituția liberării de răspundere penală a minorilor și întocmirea actelor procesuale;
- dezvoltarea abilităților practice de aplicare corectă a normelor ce privesc instituția liberării de pedeapsă penală a minorilor și întocmirea actelor procedurale.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul studiului disciplinei, audientul va fi capabil să:

- să identifice particularitățile aplicării măsurilor de constrângere cu caracter educativ;
- să constate factorii care influențează sau pot influența conduita generală a persoanei în raport cu care se aplică măsurile de constrângere cu caracter educativ;
- să determine locul măsurilor de constrângere cu caracter educativ în sistemul măsurilor de siguranță;
- să estimeze avantajele aplicării măsurilor de constrângere cu caracter educativ;
- să estimeze perspectivele de reintegrare în societate a persoanelor față de care vor fi aplicate măsurile de constrângere cu caracter educativ;
- să aprecieze rolul organelor de drept în eficientizarea aplicării măsurilor de constrângere cu caracter educativ.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formatori	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore practice	Evaluarea
Aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ	Mariana Gornea Ion Chirtoaca	II	12	2	10	Evaluare continuă

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d/o	Tematica	Ore curs	Ore practice
1.	Aspecte introductive privind cadrul legal penal și procesual penal, privind măsurile de constrângere cu caracter educativ.	1	0
2.	Particularitățile aplicării măsurilor de constrângere cu caracter educativ.	0	4
3.	Perspectivele reintegrării sociale a minorilor față de care se aplică măsurile de constrângere cu caracter educativ.	1	4

4.	Practica judiciară națională și internațională cu referire la aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ.	0	2
TOTAL		2	10

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice/Resurse logistice	Sugestii pentru lucrul individual
<i>Tema 1. Incursiune în cadrul legal penal și procesual penal cu privire la măsurile de constrângere cu caracter educativ.</i>		
<i>Ore curs</i>		
<ol style="list-style-type: none"> Aspecte legale cu privire la măsurile de constrângere cu caracter educativ. Evoluția și caracteristica măsurilor de constrângere cu caracter educativ. Aspecte comparative cu privire la măsurile de constrângere cu caracter educativ. 	Prelegere interactivă (cu suport vizual); Brainstorming Proiector/laptop Flipchart Acces la internet	
<i>Tema 2. Particularitățile aplicării măsurilor de constrângere cu caracter educativ.</i>		
<i>Ore de curs</i>		<i>Ore practice</i>
<ol style="list-style-type: none"> Sistemul măsurilor de constrângere cu caracter educativ. Determinarea particularităților măsurilor de constrângere cu caracter educativ. Condițiile aplicării în practică a măsurilor de constrângere cu caracter educativ. Consecințele nerespectării acestora. 	Curs – prelegere Proiector/laptop Prelegere interactivă (cu suport vizual); Brainstorming	Studiu de caz întocmirea actelor procesuale;
<i>Tema 3. Perspectivele reintegrării sociale a minorilor față de care se aplică măsurile de constrângere cu caracter educativ.</i>		
<i>Ore de curs</i>		<i>Ore practice</i>
<ol style="list-style-type: none"> Aspecte generale cu privire la prevenirea și combaterea infraționalității juvenile. Aportul comunității și a autorităților de stat în reintegrarea socială a copiilor în conflict cu legea în raport cu care se aplică măsurile de constrângere cu caracter educativ. Rolul măsurilor de constrângere cu caracter educativ în prevenirea și combaterea infraționalității juvenile. 	Curs –prelegere Proiector/laptop Prelegere interactivă (cu suport vizual); Brainstorming	Studii de ca, analiza actelor procesuale. Lucru în grup.
<i>Tema 4. Practica judiciară națională cu referire la aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ.</i>		
<i>Ore practice</i>		<i>Ore practice</i>
<ol style="list-style-type: none"> Practica judiciară națională cu privire la aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter 	Curs - prelegere Proiector/laptop Prelegere	Studii de caz, analiza practicii

educativ. 2. Soluționarea spețelor.	interactivă (cu suport vizual); Brainstorming	judiciare. Întocmirea actelor procesul-penale.
--	--	---

VII. EVALUAREA

Evaluarea continuă se va realiza prin:

- participarea audienților în cadrul orelor de curs și al celor practice;
- realizarea activităților individuale;
- întocmirea actelor procesuale.

VIII. BIBLIOGRAFIE

Acte legislative specifice domeniului de specialitate:

1. Convenția ONU Cu privire la Drepturile Copilului, Semnată de RM prin Hotărârea Nr.408 din 12.12.1990;
2. Ansamblul regulilor minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Beijing) nr.40/33 din 29.11.1985;
3. Normele ONU privind protecția minorilor privați de libertate nr.45/113 din 14.12.1990;
4. Principiile Națiunilor Unite pentru prevenirea delincvenței juvenile (Principiile de la Riyadh) nr.45/112 din 14.12.1990;
5. Recomandările Rec(2003)20 CM referitoare la noile moduri de abordare a delincvenței juvenile și rolul justiției juvenile, din 24 septembrie 2003;
6. Recomandarea CM/Rec(2010)1 Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei (Adoptată de către Comitetul de Miniștri la 20 ianuarie 2010)
7. Consiliul Europei, Comitetul de Miniștri (2010), Orientări privind justiția în interesul copilului, 17 noiembrie 2010
8. Rezoluția Parlamentului European din 5 octombrie 2017 referitoare la sistemele penitenciare și condițiile din închisori (2015/2062(INI))
9. Codul penal al Republicii Moldova din 18.04.2002;
10. Codul de procedură penală al Republicii Moldova din 14.03.2003;
11. Codul familiei al Republicii Moldova din 26.10.2000;
12. Codul contravențional al Republicii Moldova din 24.10.2008;
13. Codul Educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17.07.2014;
14. Codul de executare al Republicii Moldova nr.443 din 24.12.2004.
15. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu, Chișinău, 2003.

Manuale:

1. Modele de acte judecătorești în procesul penal pentru judecătorii de instrucție; Chișinău, 2018
2. Modele de acte judecătorești în procesul contravențional, Chișinău, 2017;
3. Modele de acte procedurale în procesul penal. Chișinău, 2014;
4. Manualul judecătorului pentru cauze penale. Chișinău, 2013.

Bibliografie de profil:

1. Comentariul general nr. 14 (2013) privind dreptul copilului ca interesul superior al acestuia să prevaleze [articolul 3 alineatul 1], Comitetul pentru drepturile copilului al Organizației Națiunilor Unite;
2. Comentariul general nr. 10 (2007) privind drepturile copiilor în administrarea justiției în cazul minorilor, pct. 10.
3. Recomandarea Oficiului Central de Probațiune nr.25 din 29.12.2014.;
4. STRULEA, M., GUREV, D. Delincvența juvenilă. Chișinău: CEP USM, 2013. 316 p.;
5. Instrucțiunea Oficiului Central de Probațiune nr.103 din 09.09.2013;
6. SPOIALĂ, AL. Probațiunea și reintegrarea socială a infractorilor. Ed. a 2-a. Chișinău: Centrul Editorial al UASM, 2009, p.62;
7. Borodac A, Bujor V, Brînză S, Florea V, Lungu V, Macari I, Drept penal Partea Generală Chișinău 1994;
8. Bulai C. Manual de Drept penal Partea Generală, România, Editura “ALL EDUCAȚIONAL”;
9. Dolea I, Roman D, Sedlețchi I, Vîzdoagă T, Cerbu A, Ursu S, Drept Procesual penal, Editura „Cartier”;
10. Oancea I, Drept Execuțional penal, București 1996, Editura ALL;
11. Pop O, Rusu V. Minorul și Justiția penală, Chișinău 2006, Editura „Pontos”;
12. Rotari O. Delincvența Juvenilă: probleme actuale și căi de soluționare, Chișinău, 2010, Tipogr. Foxtrot SRL;
13. Hotărârea Guvernului nr.732 din 16.09.2013 cu privire la Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică și Serviciul raional/municipal de asistență psihopedagogică;
14. Legea cu privire la probațiune, nr.8 din 14.02.2008;
15. IRP, UNICEF, “Respectarea drepturilor minorilor în locurile de detenție. Raport de monitorizare.”, Chișinău, 2005;
16. Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sistemului de probațiune pentru anii 2016 -2020.
17. Justiția Juvenilă, îndrumar pentru judecători și procurori aut. Viorica Puică, Chișinău 2014;
18. S. Prodan, „Măsurile alternative prin prisma standardelor internaționale”, Revista Națională de Drept, 2015;
19. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii nr. 39 din 22.11.2004;
20. Hotărârea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității articolului 41 alin. (4) din Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17.07.2014;
- 21.HOTĂRÂREA din 23 martie 2016 În Cauza Blokhin împotriva Rusiei (Cererea nr. 47152/06) disponibilăfile:///D:/Users/Office/Downloads/CASE%20OF%20BLOKHIN%20v.%20RUSSIA%20%20[Romanian%20translation]%20by%20the%20SCM%20Romania%20and%20IER.pdf
- 22.Hotărâre din 16.12.1999 T și V contra Marea Britanie (Cererea nr.24724/94)